

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Magerstraat (Kortrijk, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2019I120
September 2019

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	16
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	16
1.4.1.1	Landschappelijke situering	17
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	22
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	23
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	24
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	24
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	29
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	30
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	33
1.5	Synthese	37
2	Bibliografie.....	39

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 5: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).....	15
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).....	20
Figuur 11: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).....	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	30
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	31
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	34

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 25: Huidige toestand van het terrein (Bron: Geopunt).....	36

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....16

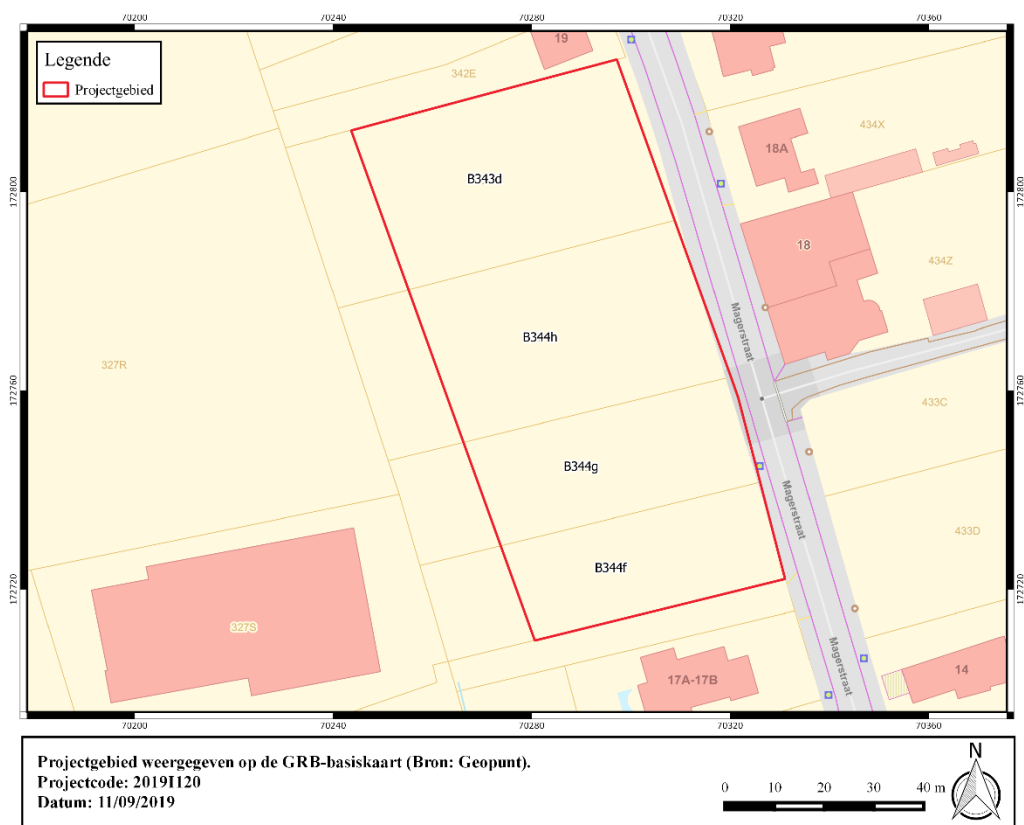
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

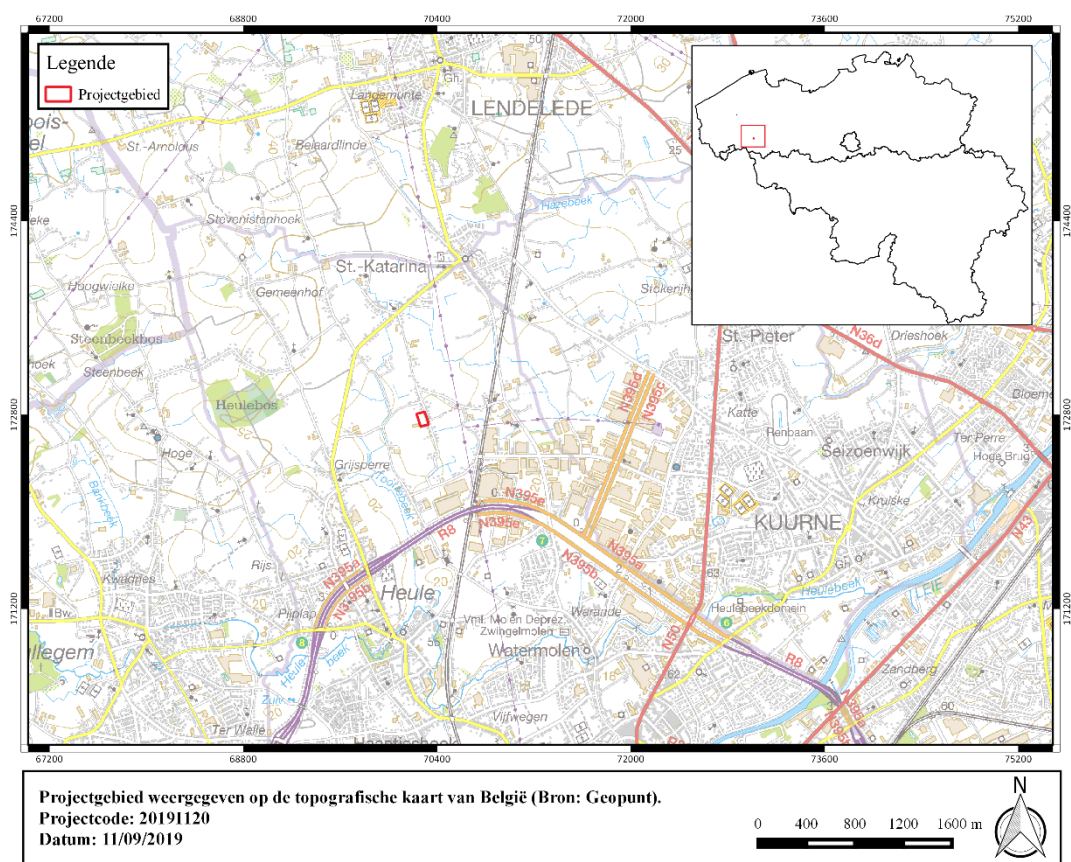
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Kortrijk
	Deelgemeente	Heule
	Postcode	8501
	Adres	Magerstraat 8501 Heule
	Toponiem	Magerstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 70172$ $Y_{\min} = 172692$ $X_{\max} = 70381$ $Y_{\max} = 172838$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Kortrijk, Afdeling 8, Sectie B, nr's: 343d, 344h, 344g, 344f Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadasternummers (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied met landelijk karakter. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 5984 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de verkavelingsvergunning. De opdrachtgever wenst het verkrijgen van de vergunning af te wachten.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Kortrijk Magerstraat werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

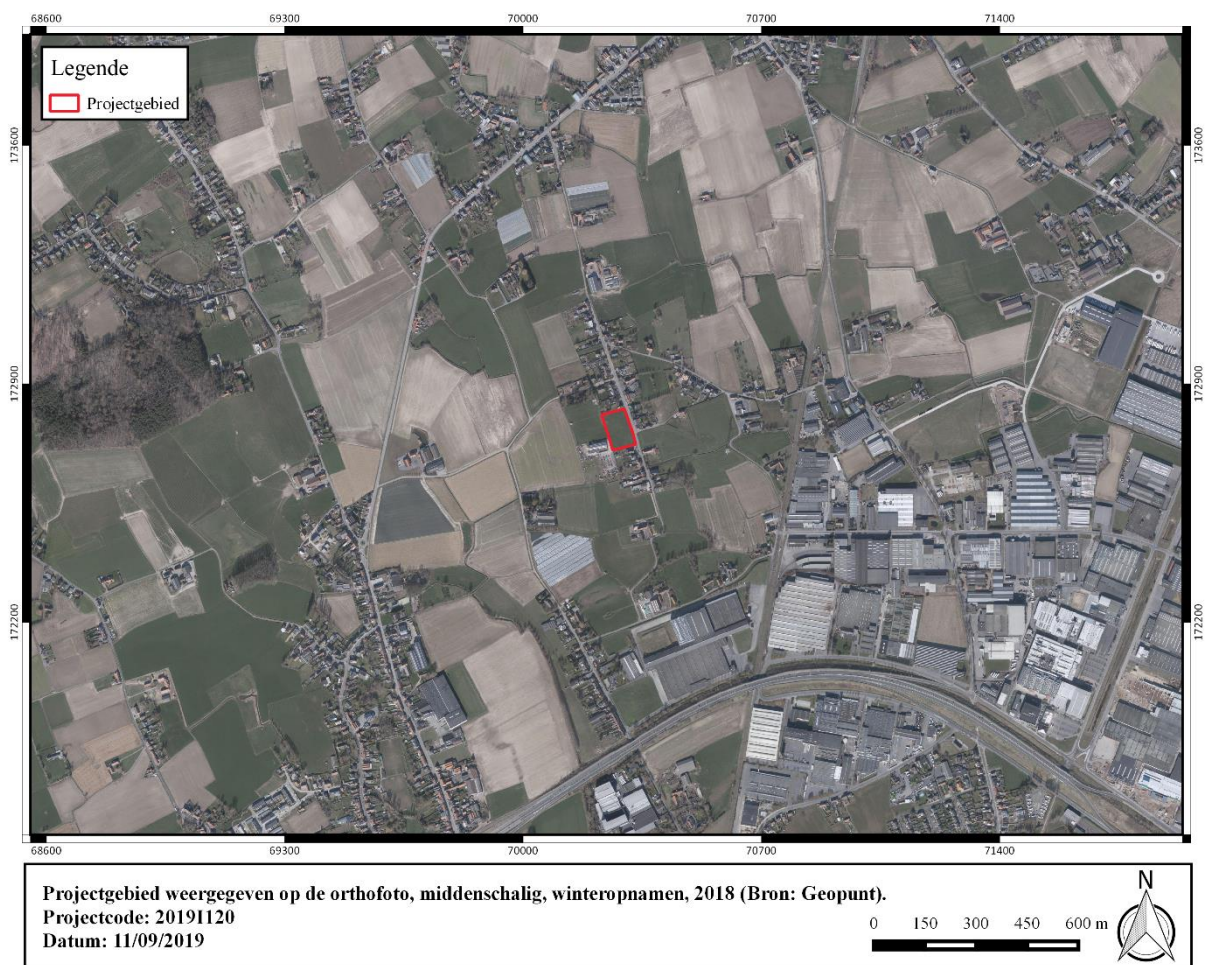

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Heule, deelgemeente van de stad Kortrijk. Heule is na Bellegem de grootste deelgemeente die in 1976 met de stad Kortrijk gefusioneerd werd. Heule wordt in het noorden begrensd door Lendelede, in het oosten door Kuurne, in het zuiden door Kortrijk en Bissegem en in het Westen door Gullegem en Sint-Elooïs-Winkel. Heule wordt doorsneden door de Heulebeek, een sterk meanderende, onbevaarbare zijrivier van de Leie.

Het plangebied grenst ten oosten aan de Magerstraat. Het terrein betreft een open weide ingesloten door bebouwing langsheen voornoemde weg. De westzijde van het terrein sluit aan bij een stal met omliggende verharding. De dorpskern van Heule situeert zich ca. 1,85 km ten zuiden, de stadskern van Kortrijk situeert zich ca. 4,2 km ten zuidoosten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 5984 m². Op heden is het plangebied in gebruik als weiland.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling van 4 loten. Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken, het bijhorende werfverkeer en werfinrichting en de eventuele bodemingrepen in de toekomstige individuele kavels het potentieel archeologisch bodemarchief over het volledige terrein bedreigen. Daarom wordt binnen deze archeologienota uitgegaan van een integrale versterking van het terrein.

Figuur 5: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

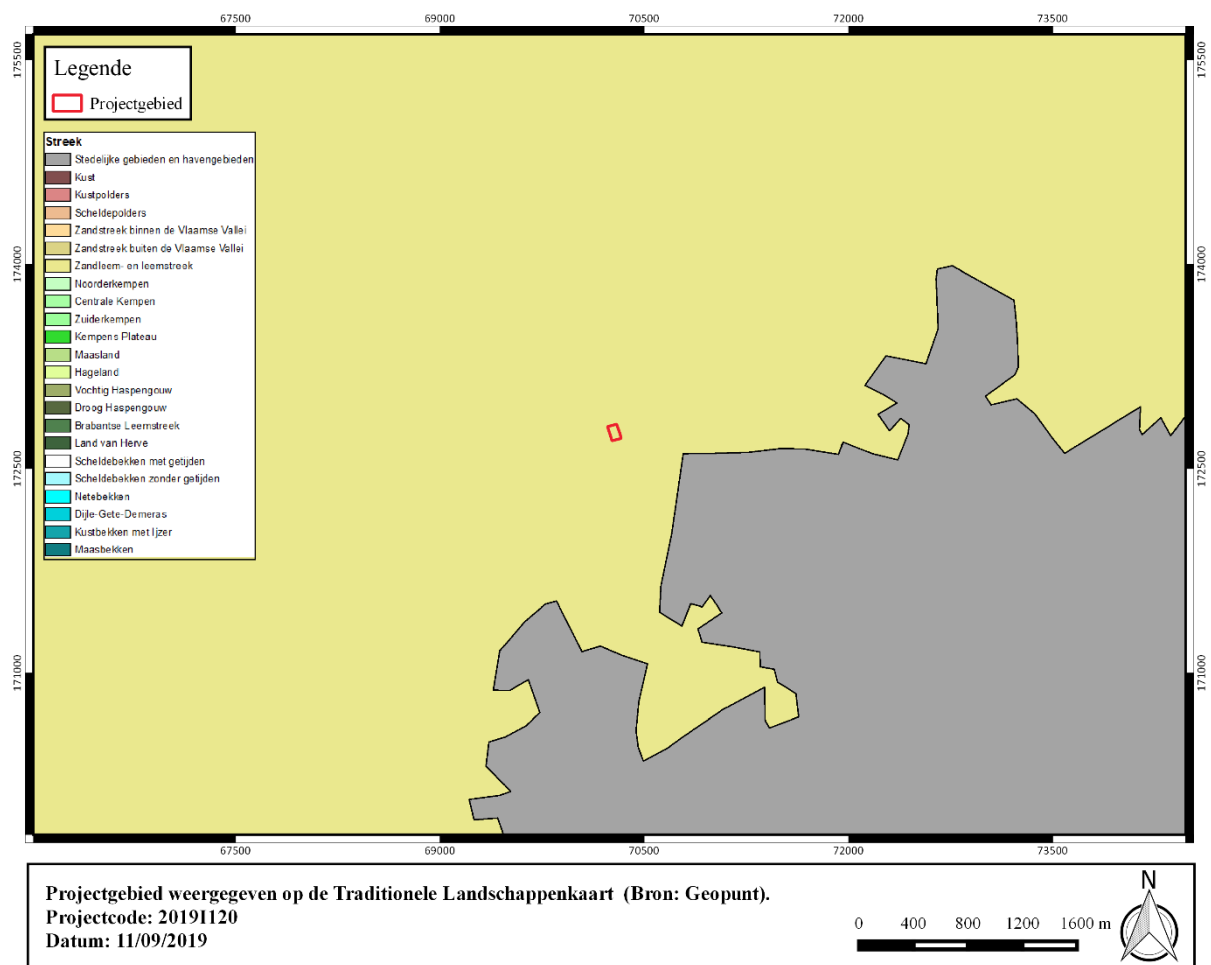
Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandleem- en leemstreek
Tertiair	Lid van Moen (Formatie van Kortrijk).
Quartair	Type 3
Bodemtypes	Pcc
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	19.0 – 20.2 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (deelbekken: Heulebeek).

1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het projectgebied is gelegen in de zandleem- en leemstreek.

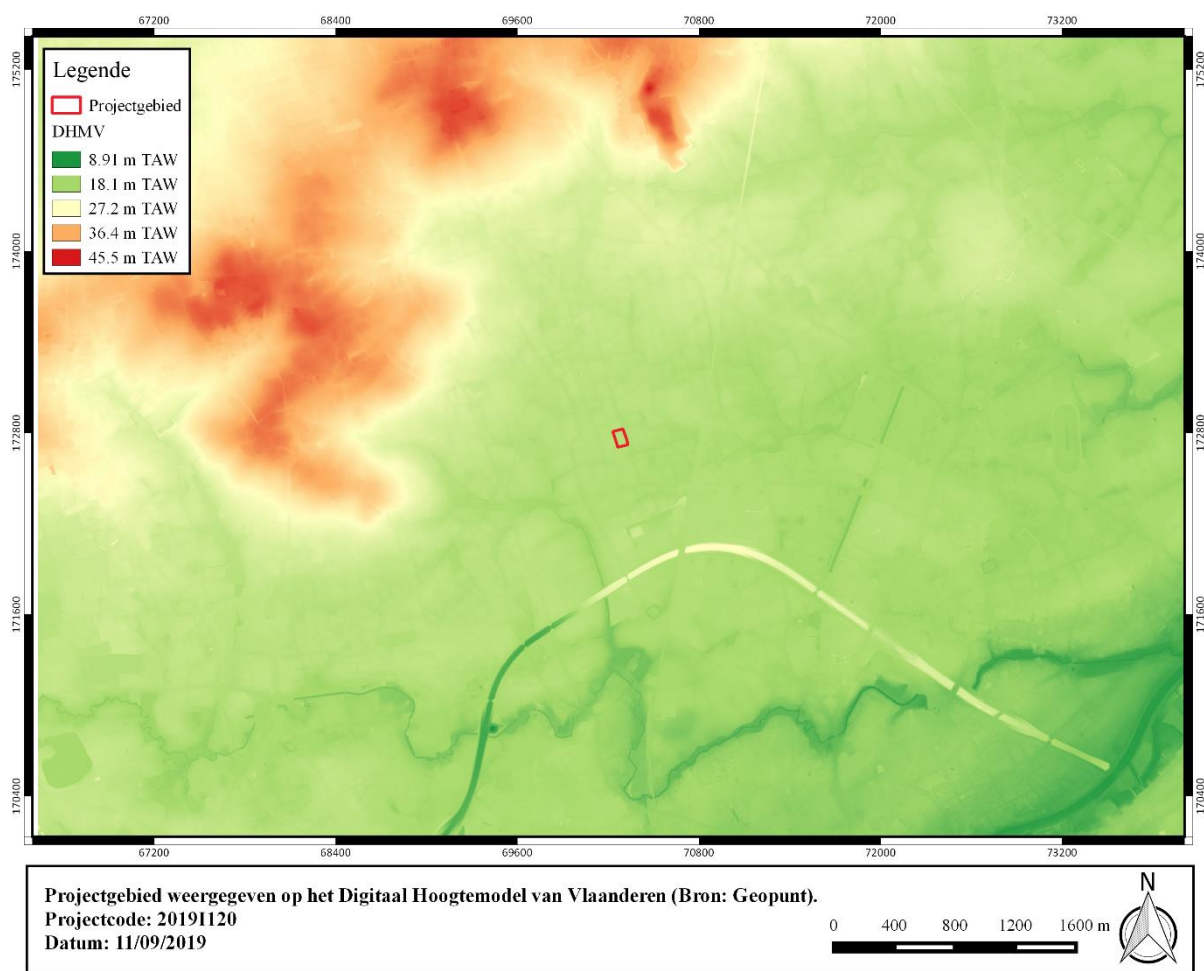
Heule is gelegen ter hoogte van zacht golvende, vrij vruchtbare, goed gedraineerde zandleem- en leembodems ten noorden van de Leie. In het noordelijke deel van de gemeente komen hoger gelegen gronden voor die uitlopers zijn van de Rug van Lendele, die de centrale waterscheidingslijn vormt tussen het Leie- en Mandelbekken. De afwatering van het gebied gebeurt in essentie vanaf deze rug richting de Leievallei. Precies ten zuiden van het projectgebied loopt de Magerstraatbeek. Het plangebied is gelegen op een hoogte van ca. 19.0 – 20.2 m TAW. Het laagst gelegen deel van het terrein situeert zich aan de zijde van de Magerstraat. Centraal binnen het plangebied is een rechthoekige hoger gelegen zone te vrijwaren die zich ca. 50 cm hoger situeert dan de rest van het terrein.

Hydrografisch is het projectgebied gelegen binnen het Leiebekken (deelbekken: Heulebeek).

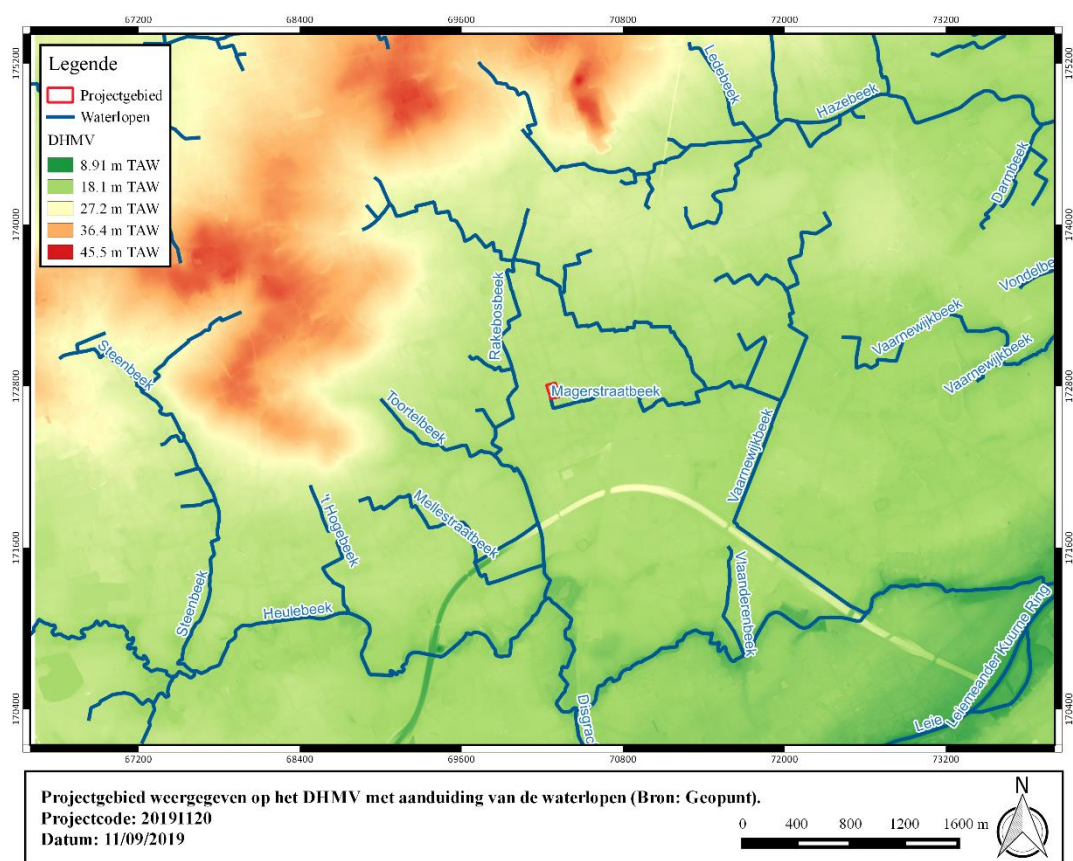

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

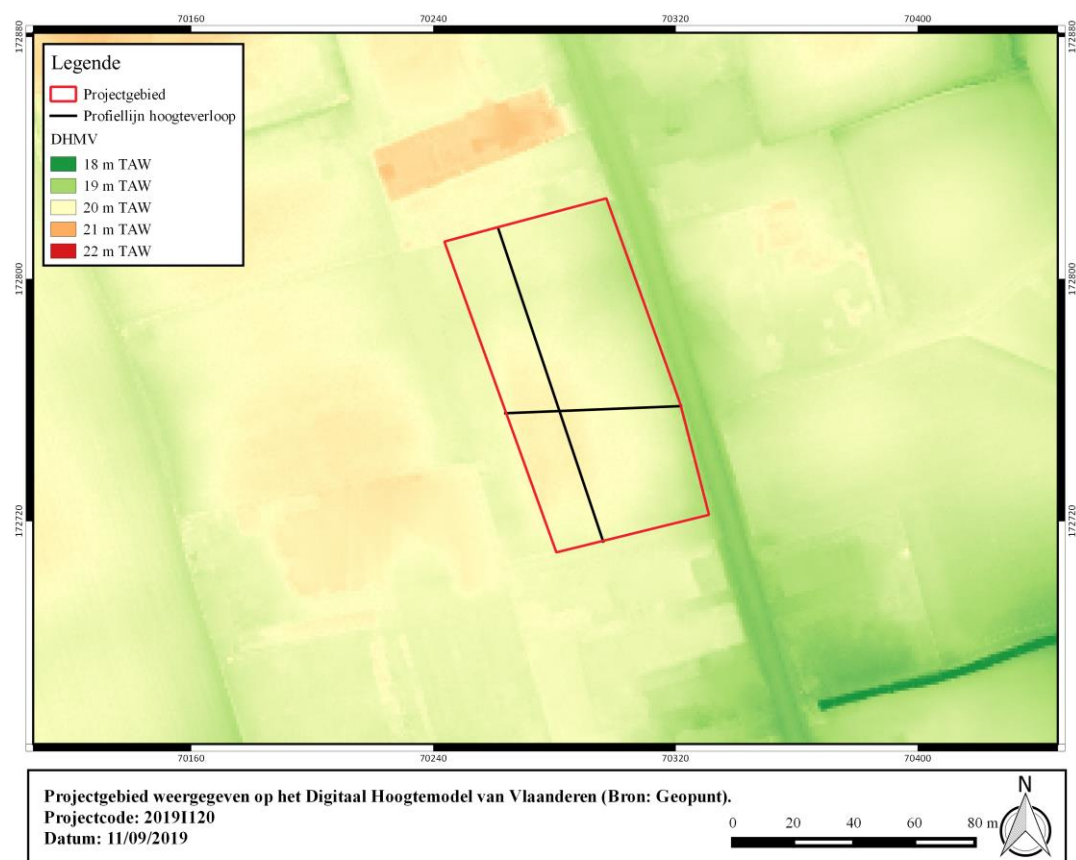

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

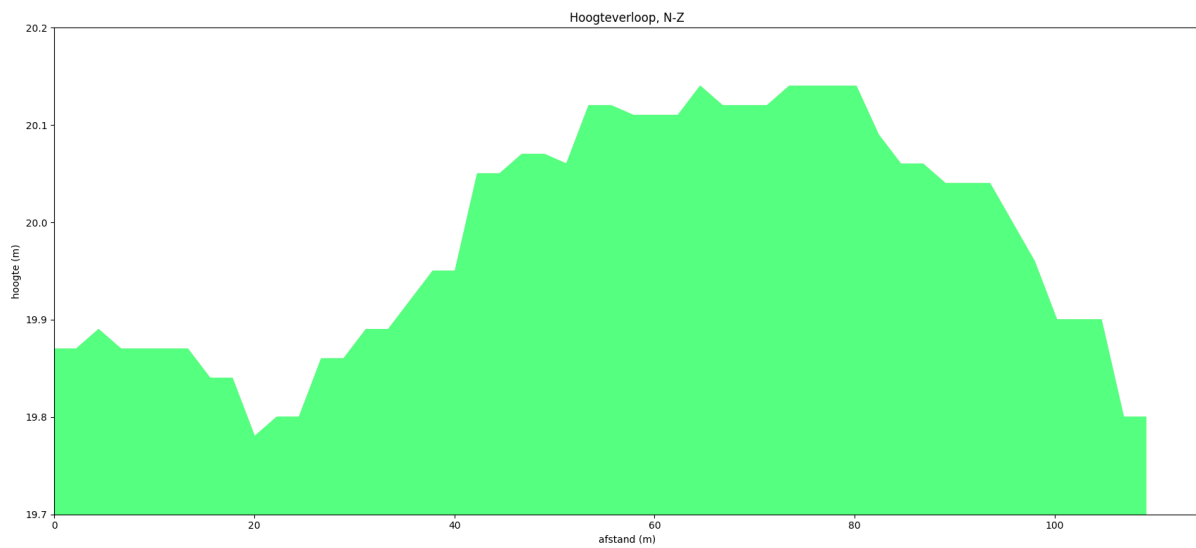

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHNV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

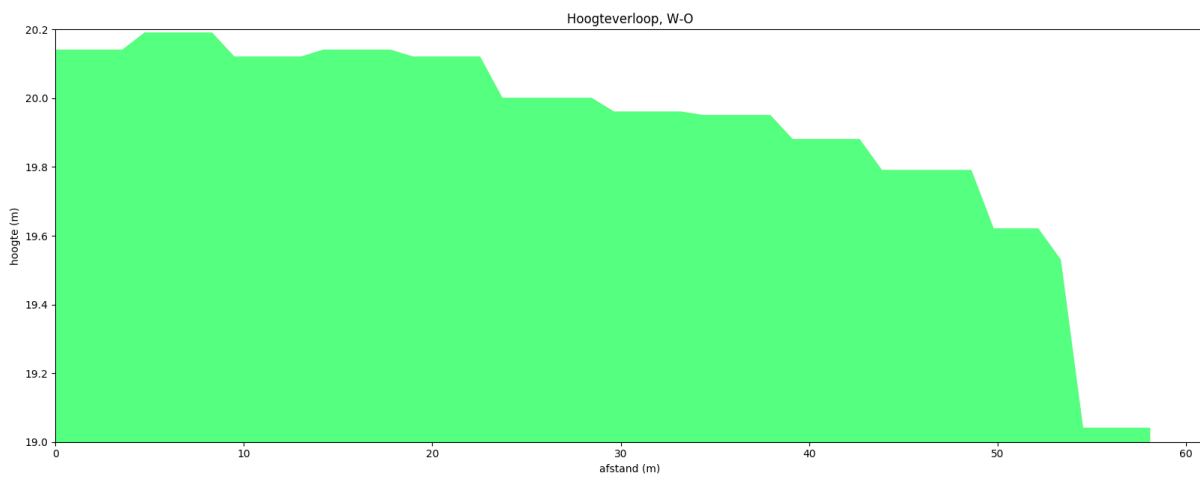

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).

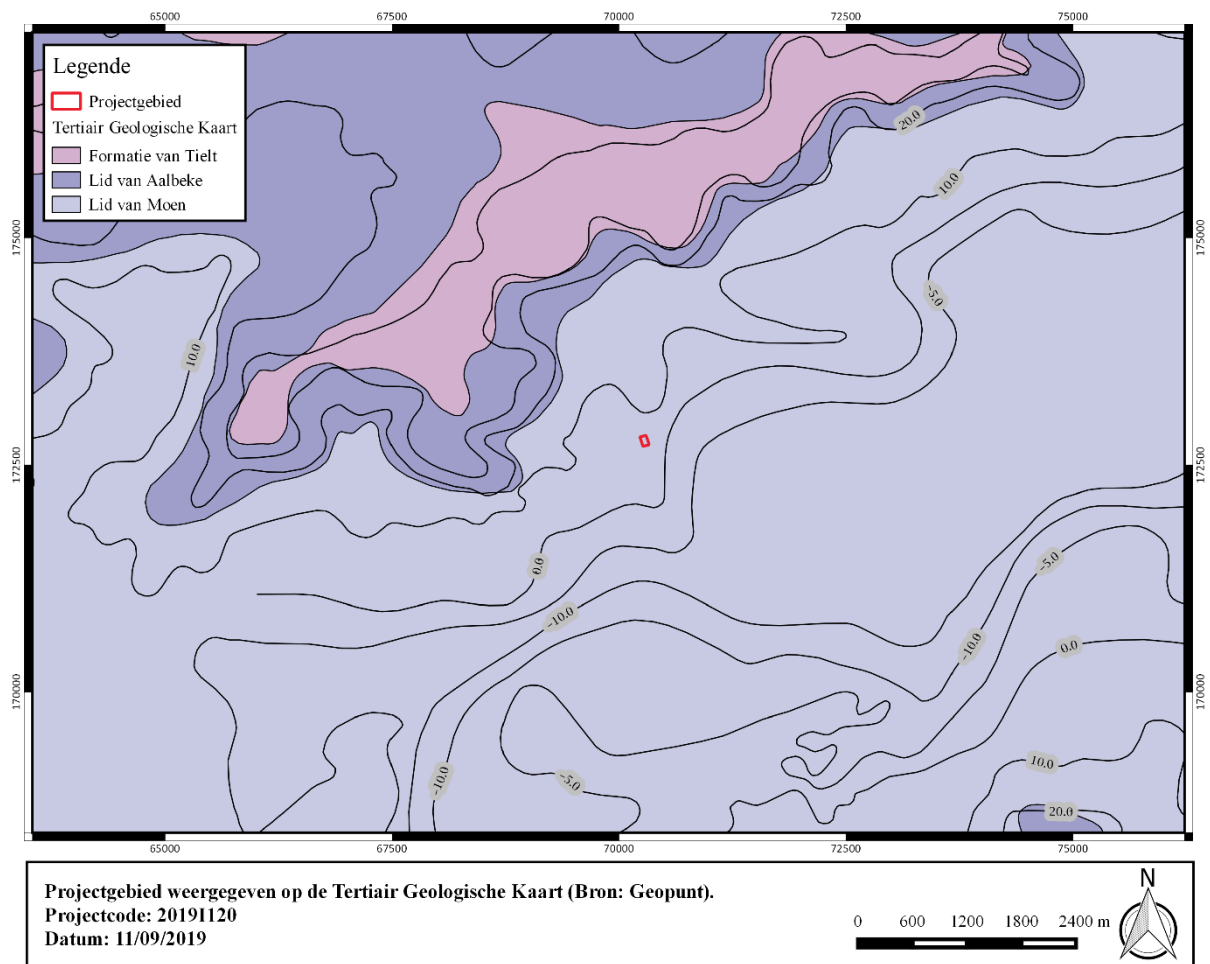

Figuur 11: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting."

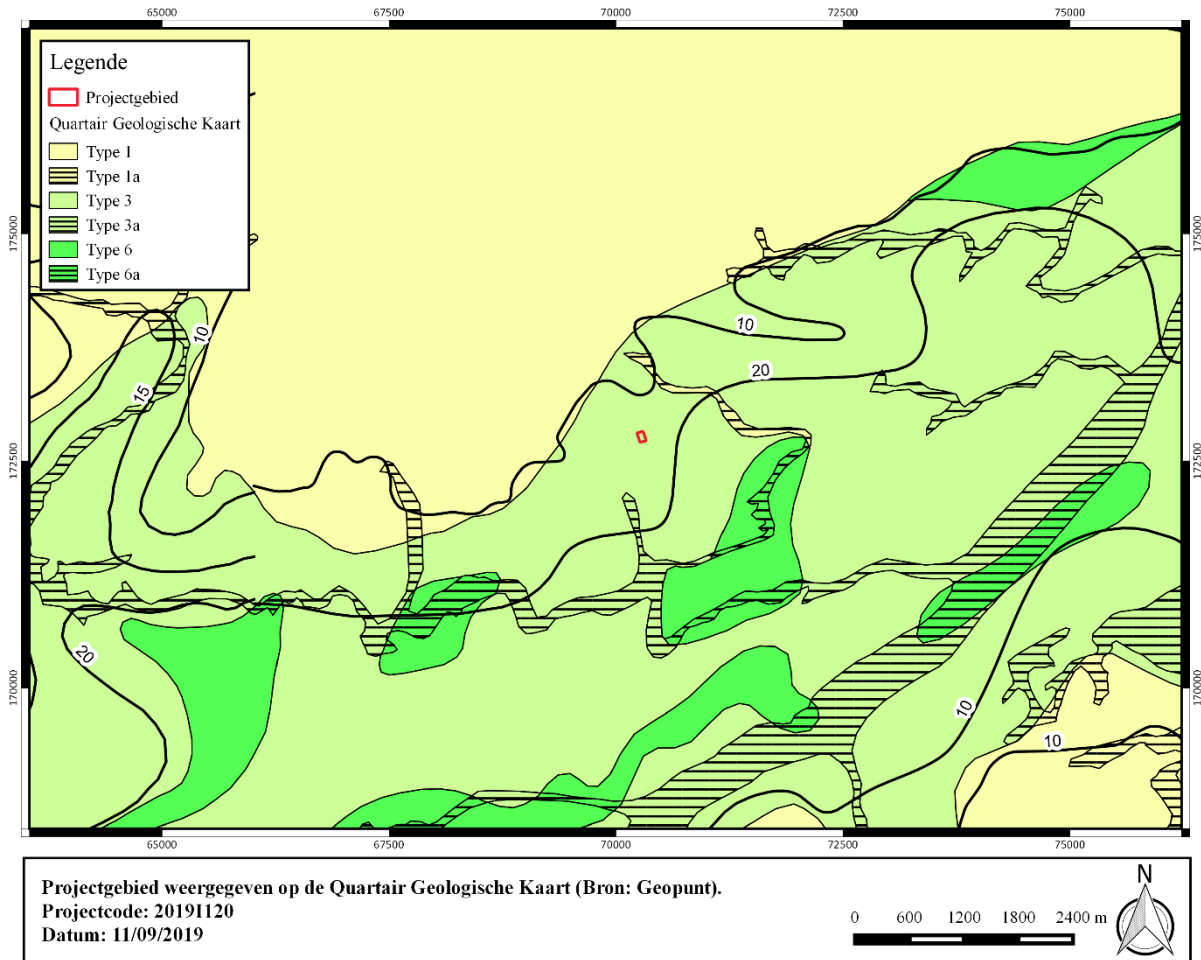

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holocene (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

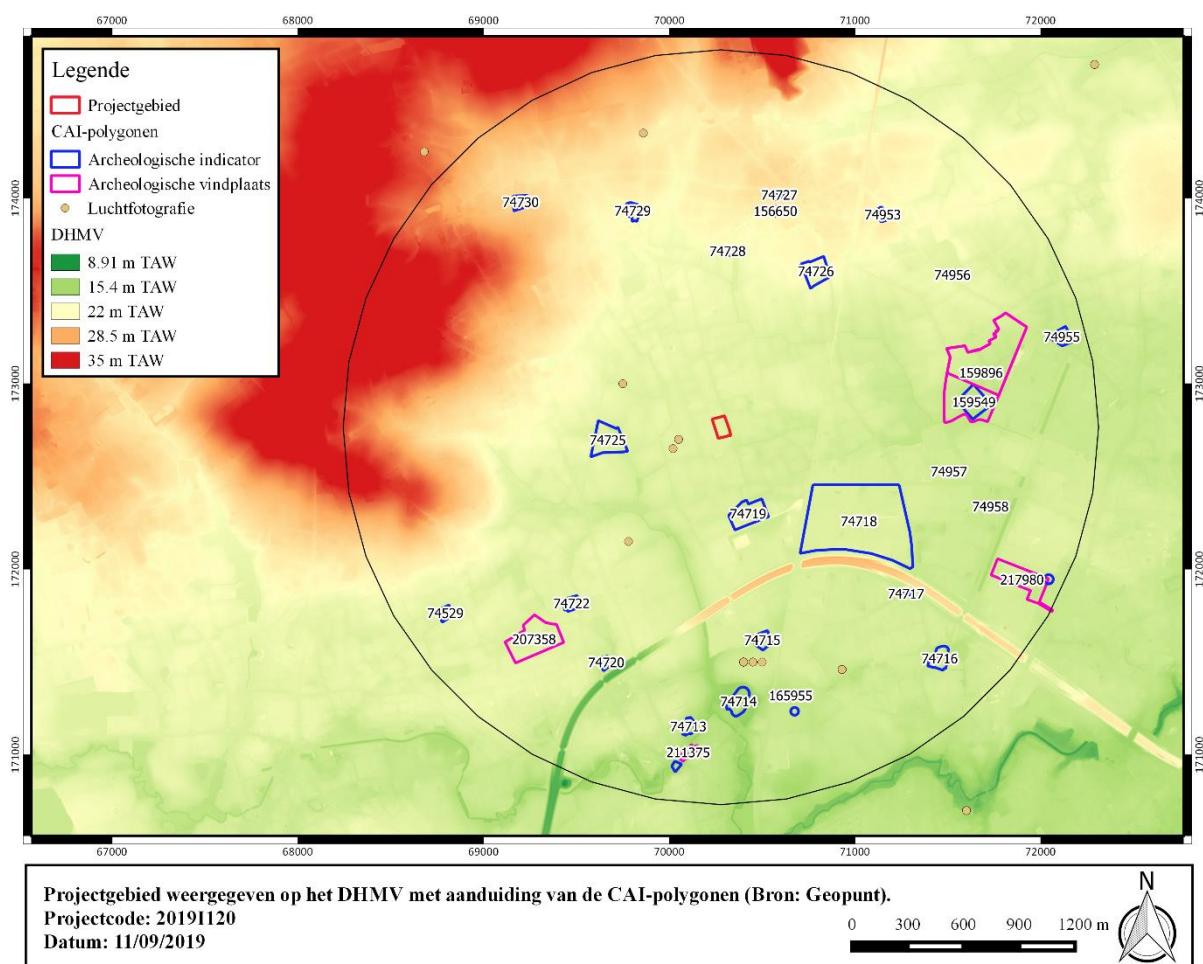
Het bodemtype **Pcc** is een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze bodem heeft een 25-30 cm dikke grijsbruine bouwvoor en is goed humeus. Door in cultuurname is een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap waaronder een bruingle overgangshorizont voorkomt van 20-30 cm dik. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80 cm. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiair onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen.

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Op het onderzoeksgebied of aangrenzende percelen zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. In de ruime omgeving wijst archeologisch onderzoek op menselijke aanwezigheid vanaf het neolithicum. Ten oosten van het terrein, aan de Pieter Verhaeghestraat, werd een proefsleuvenonderzoek en vervolgens vlakdekkend onderzoek uitgevoerd. Los van enkele lithische fragmenten uit het mesolithicum, werden er bewoningssporen en funeraire resten uit de Romeinse periode onderzocht en delen van een middeleeuws woonerf. Daarnaast werden er aanwijzingen voor menselijke aanwezigheid tijdens het neolithicum vastgesteld (CAI 159896/ CAI 211677). Ten zuidwesten van het terrein aan de Roeselaarsestraat, evenzeer gelegen op het Weichseliaan rivierterras, werd de periferie van een nederzetting uit de late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode aangesneden bij een proefsleuvenonderzoek. Er werd een gedeeltelijke plattegrond herkend waaruit handgevormd aardewerk werd gerecupereerd. De eigenlijke nederzettingkern moet buiten de grenzen van het toenmalige onderzoeksgebied gezocht worden (CAI 207358). Overige waarnemingen wijzen allen op menselijke aanwezigheid tijdens de metaaltijden en Romeinse periode, deze bevinden zich allen op de overgang van het lager gelegen rivierterras richting de noordelijke heuvelrug.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

159896	Mechanische prospectie (2011); NK: 15 meter Midden-Neolithicum: kuil of mogelijk windval waarin scherven werden gevonden die kunnen toegewezen worden aan de Michelsbergcultuur. Romeinse tijd: gracht en grachtfragmenten - 6 grote paalsporen en mogelijk enkele kleinere die behoren tot een 1-schepig kruisgebouw. Ten oosten van dit gebouw bevinden zich 2 parallelle greppels en mogelijk een erfingang - een tweede sporenconcentratie lijkt omsloten te worden door enkele grachten - 3de zone die omgracht lijkt te zijn en waarbinnen enkele paalsporen werden aangetroffen – brandrestengraf Volle middeleeuwen: mogelijke resten van perceleringssysteem Nieuwe tijd: grachten Bron: Messiaen L. & Verbruggen A. 2012, Kuurne - Pieter Verhaeghestraat. Rapportage archeologische prospectie 08/11 - 01/12/2011, GATE-rapport 35
159912	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 meter Romeinse tijd: 3 brandrestengraven - 2 grachten die deel uitmaken van een Romeins grachtensysteem. In de grachten werd zowel handgevormd aardewerk in prehistorische techniek als Romeins aardewerk gevonden (o.a. fragmenten van een vuurbok).
207358	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter Late ijzertijd: paalkuilen en vierhoekige structuur. Datering berust op voorkomen van chamotteverschraald handgevormd aardewerk. Bron: Van Goidsenhoven W. 2013: Archeologisch vooronderzoek Roeselaarsestraat (Heule), Ruben Willaert rapport 54, Sijsele.
211375	Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter Nieuwste tijd: puinkuilen en ophogingslagen Onbepaald: ophogingslagen Bron: Sadones S., Janssens N. 2015: Archeologische prospectie van ingreep in de bodem, Krtrijk Pastoriestraat, BAAC Vlaanderen Rapport 128, Gent.
211677	Opgraving (2013); NK: 15 meter Mesolithicum: lithisch materiaal Vroeg-Romeinse tijd: grafstructuur Midden-Romeinse tijd: nederzetting

	Volle middeleeuwen: kleine structuur, waterput, waterkuil, en enkele kuilen en greppels – zone met karresporen Late middeleeuwen: percellerings- en afwateringsgreppels 20^e eeuw: sporen van granaatinslagen WO I Bron: Kalshoven M., Verbeek C. 2015: Kuurne, Pieter Verhaeghstraat (Kortrijk-Noord). Archeologische opgraving, BAAC rapport A-13.0095
217980	Opgraving (2017); NK: 15 meter Metaaltijden: greppel Ijzertijd: aardewerk 18^e eeuw: weg Bron: Nijssen E. en Van der Kelen A. 2017: ABO archeologische rapporten 460. Archeologisch vooronderzoek aan de Noordlaan nr. 2 te Kuurne (ongepubliceerde nota), Gent.

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

74529	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74712	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74713	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74714	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74715	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74716	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74717	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	Late middeleeuwen: site met walgracht
74718	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74719	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74720	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74722	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74725	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74726	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74727	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74728	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74729	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74730	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74953	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74954	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74955	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

74956	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74957	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74958	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74959	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74968	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
156650	Indicator cartografie; NK: 250 meter 18 ^e eeuw: molen
159549	Indicator cartografie; NK: 150 meter Nieuwe tijd: site met walgracht
159550	Indicator cartografie; NK: 15 meter Nieuwe tijd: site met walgracht

Metaaldetectie

165955	Metaaldetectie (2013); NK: 15 meter WO I: Veel WOI 'brokstukken'. O.a. ok een WOI Rode Kruis insigne, 'dogtags', kogelhulzen. Voornamelijk brokstukken van Engelse ontstekers, shrapnelbolletjes en kogeltoppen/hulzen.
208032	Metaaldetectie (2015); NK: 15 meter Laat-Romeinse tijd: munten

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Reeds in de Romeinse periode wordt het grondgebied van Heule doorkruist door enkele wegen, waarvan de Ieperseweg, de weg van Kortrijk naar Izegem en de weg naar Roeselare de voornaamste zijn. Tevens wijzen archeologische vondsten van een Romeins brandrestengraf tussen de Heulebeek en de Boezestraat op menselijke aanwezigheid gedurende de Romeinse periode. In de Frankische periode bestaat Heule grotendeels uit bossen.

De oudste vermelding van Heule dateert uit 1111. De dorpsheerlijkheid Heule werd gehouden onder het kasteel van Kortrijk, één van de 14 leenhoven van de Graaf van Vlaanderen. Vanaf de 14de eeuw maakt Heule deel uit van de Roede van menen, dat ressorteerde onder de Kasselrij Kortrijk. De bewoning concentreert zich rondom de dorpskern. Cartografische indicators wijzen op verspreide laat -middeleeuwse hoevebouw in de wijdere omgeving. Deze hoeves hebben thans een overwegend 19de - en 20ste- eeuws uitzicht.

Het dorp en de kerk werden zwaar beschadigd tijdens de Beeldenstorm (1566-1579). Het Kasteel van Heule, gelegen ten noordoosten van het huidige 'Hof van Heule', werd vermoedelijk verwoest in 1578. Het dorp kent een relatief herstel in de eerste helft van de 17de eeuw, waarna het oorlogsgeweld vanaf de tweede helft van de 17de eeuw weer sterk toeneemt. In 1695 breekt tevens een pestepidemie uit. Als gevolg wordt het dorp in een economische crisis gedompeld die aansleept tot diep in de 18de eeuw en die de landbouwproductie en de werkgelegenheid volkomen ontredert. Na de Vrede van Aken (1748) komen de Zuidelijke Nederlanden onder Oostenrijks bewind, wat een periode van relatieve welvaart inleidt.

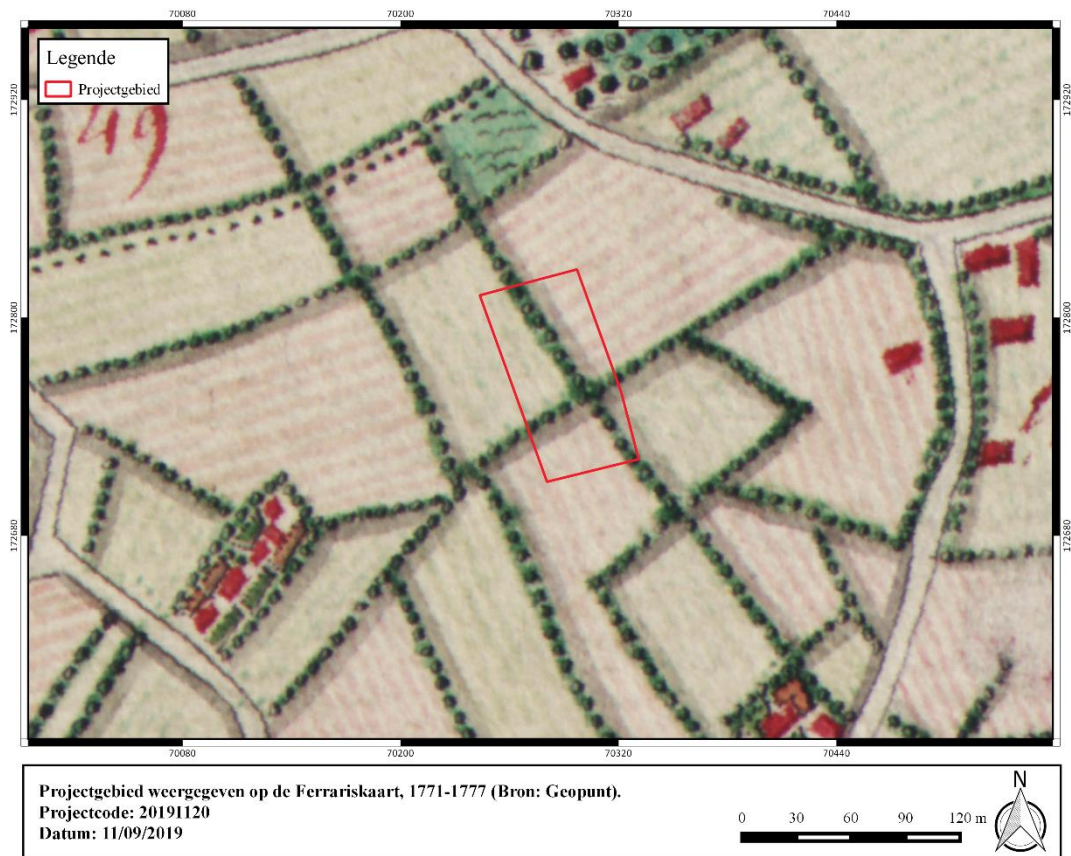
In de 18de eeuw wordt in bijna elk gezin van Heule aan huisnijverheid gedaan. In de periode 1815-1830 kampt Heule echter met een sterke textielcrisis door het verlies van de Franse markt en de stijgende Engelse en Duitse concurrentie. Vanaf 1850 slaagt de Leiestreek erin zich te ontwikkelen tot een internationaal centrum voor de productie van vlas. Tussen 1835 en 1934 werden op het grondgebied van Heule 17 gemechaniseerde vlaswingelarijen opgericht. De industrialisatie van Heule zet zich voort in de 20ste eeuw. Tot omstreeks 1930-1940 is de vlasnijverheid toonaangevend. Rond 1950 raakt deze industrietak in moeilijkheden door de toenemende concurrentie, waarna vele vlasfabrieken worden omgeschakeld tot weverijen. Naast de textielnijverheid nemen meubel- en houtbedrijven, scheikundige fabrieken en metaalbedrijven een steeds belangrijkere plaats in.

Vanaf eind juni 1917 leidt Manfred von Richthofen het beruchte Flying Circus op, het Jachtgeschwader I, dat verspreid lag over de vliegvelden Marke, Bissegem en Heule-Watermolen. Het dorp wordt bij de bevrijding langdurig onder vuur genomen, waardoor veel woningen verwoest worden. Heule is tevens betrokken in de Tweede Wereldoorlog. Bij de doorbraak in mei 1940 wordt het dorp beschoten in het kader van de Leieslag. Bij geallieerde luchtaanvallen op Kortrijk in 1944 wordt de kerk grotendeels verwoest.

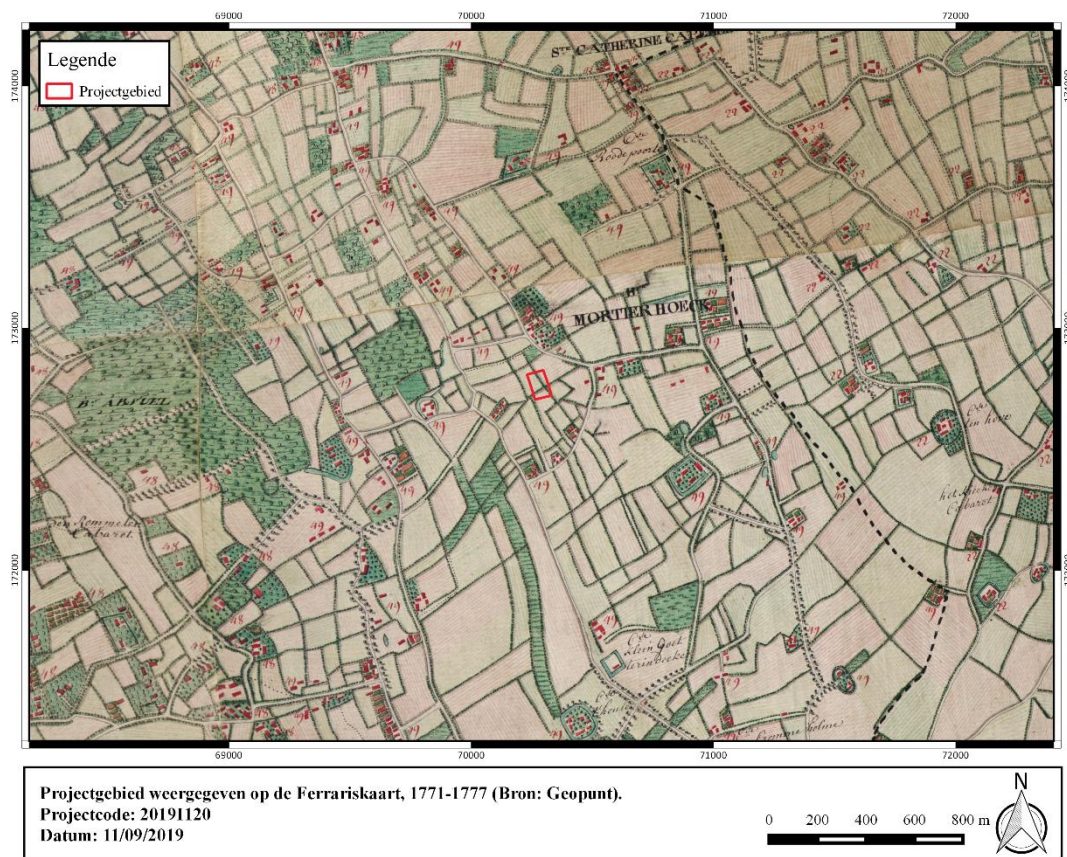

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

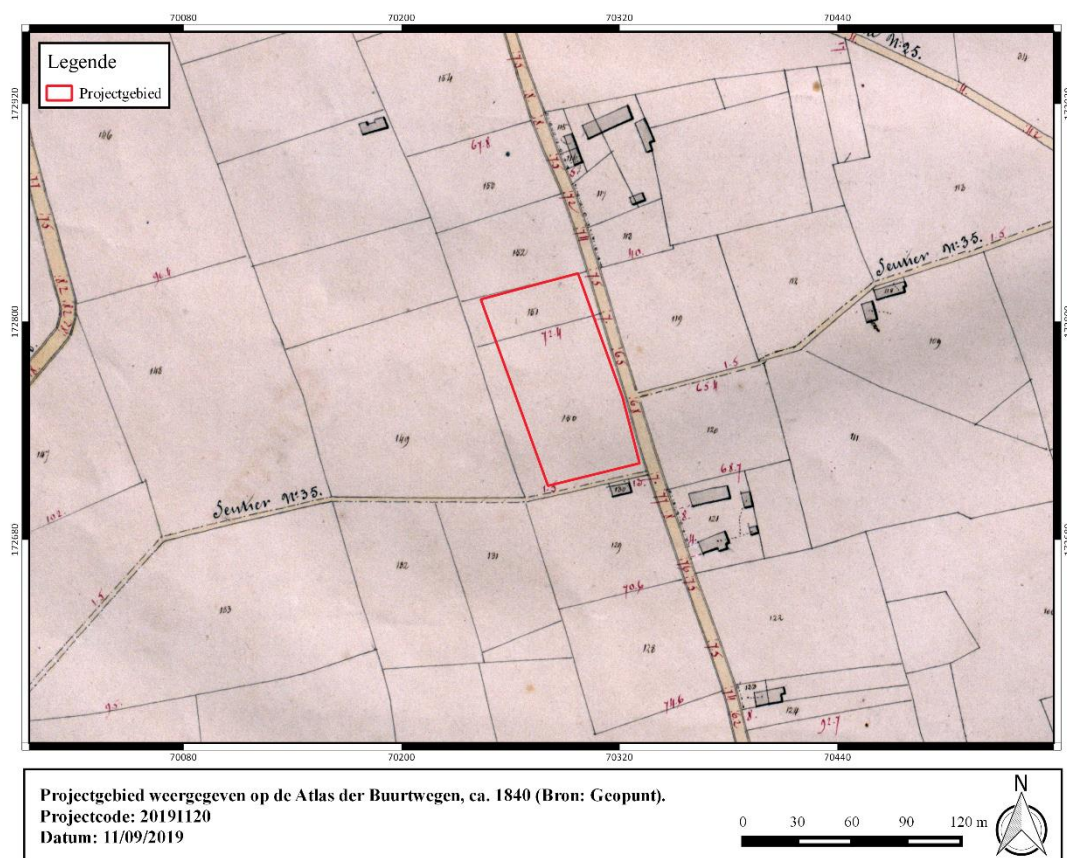
De Ferrariskaart karteert het plangebied volledig als akker. In de omgeving van het plangebied is verspreide bebouwing waar te nemen. Ten noorden van het plangebied is een bewoningskern te zien dat wordt aangeduid met de benaming *'Mortierhoeck'*. Ook de 19^e-eeuwse cartografische indicatoren geven geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Op de Atlas der Buurtwegen en de Poppkaart is duidelijk het verloop van de Magerstraat waar te nemen. Ten zuiden grenst het plangebied aan een smalle voetweg.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

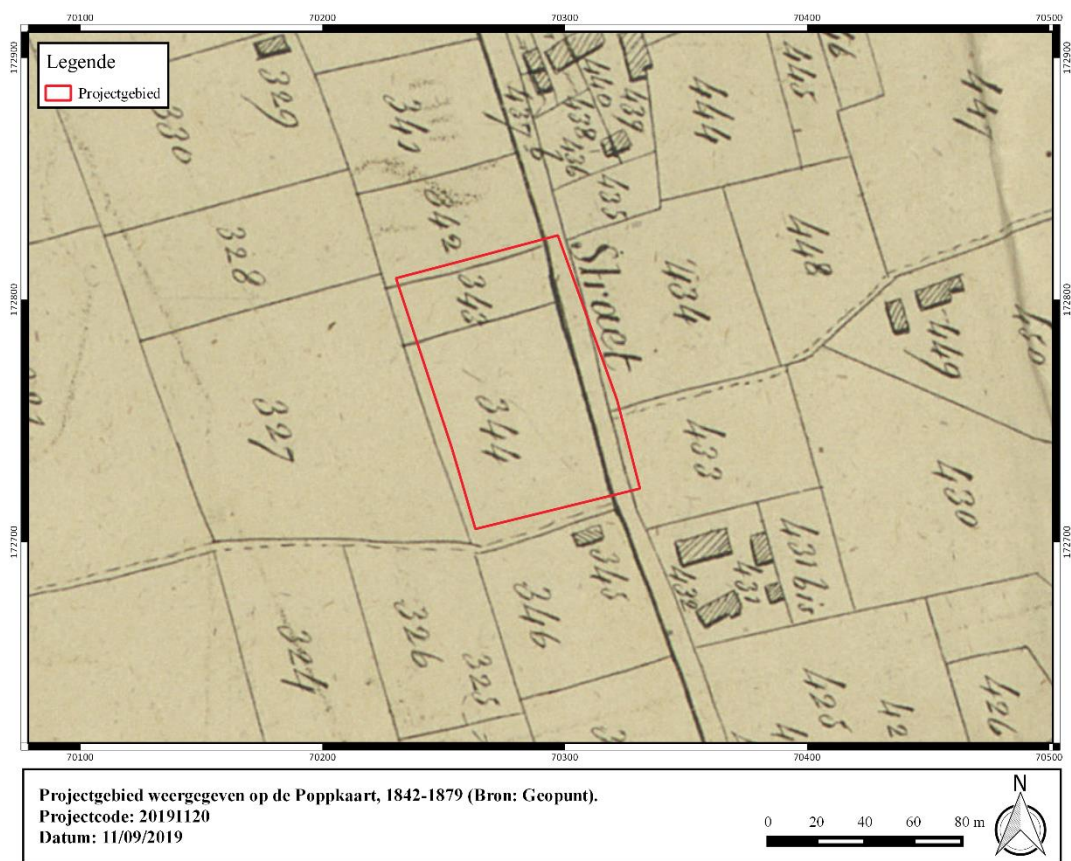

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferriskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

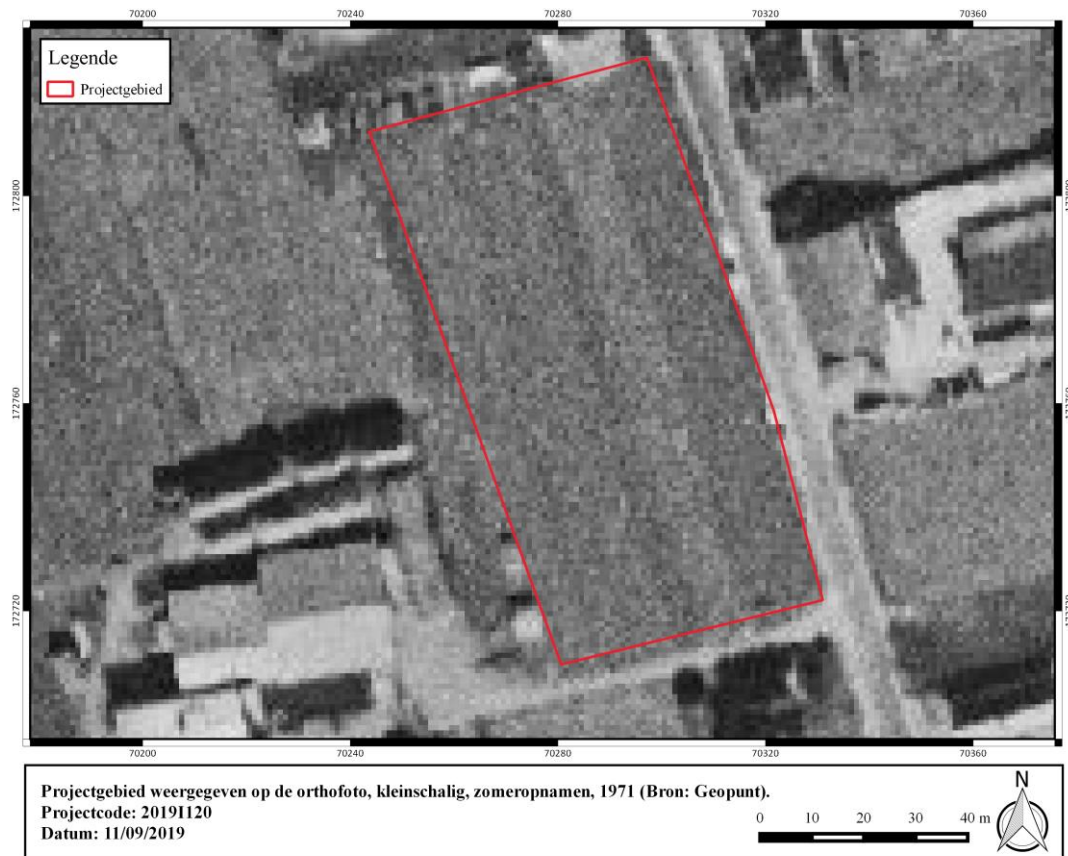

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

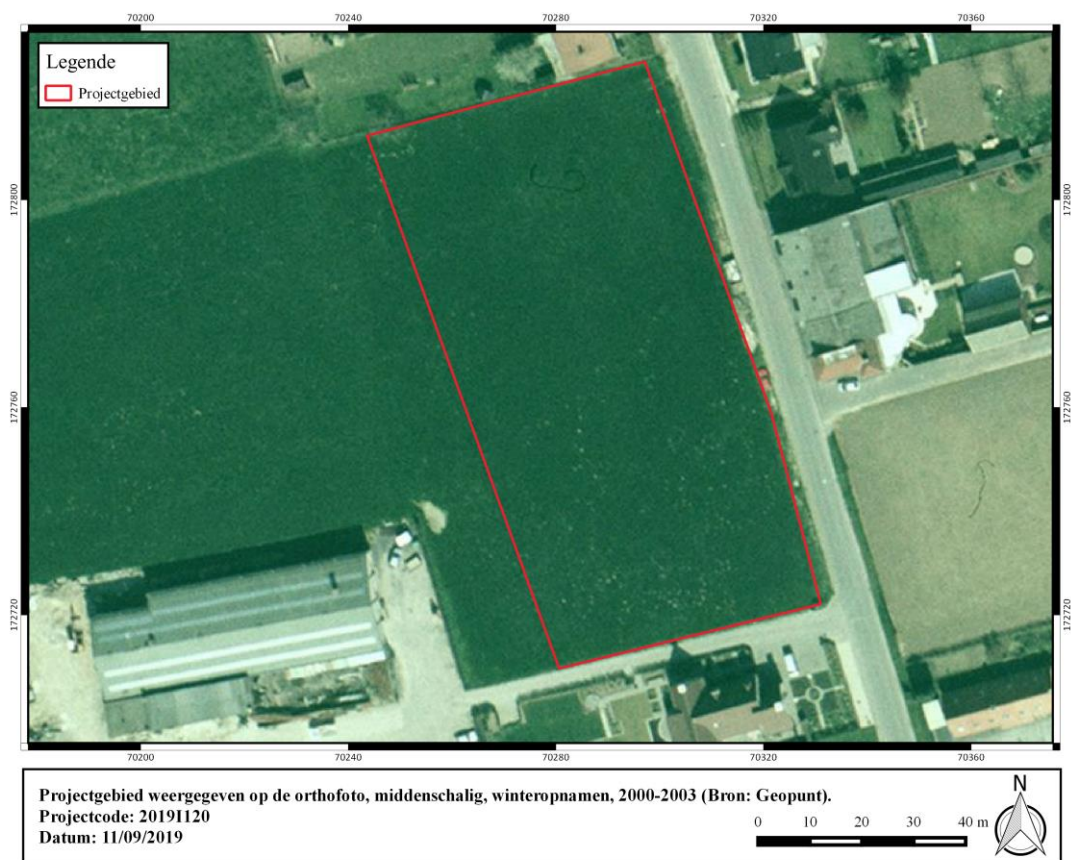
De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied. Op de orthofoto van 1971 is er bescheiden bebouwing waar te nemen in het zuidwestelijk deel van het plangebied. Gelet het gebruik als weide betreft deze bebouwing vermoedelijk stallen voor vee. Deze bebouwing is op de orthofoto van 1979-1990 verdwenen. Vanaf de orthofoto van 1979-1990 tot op heden blijft het terrein in gebruik als weide.

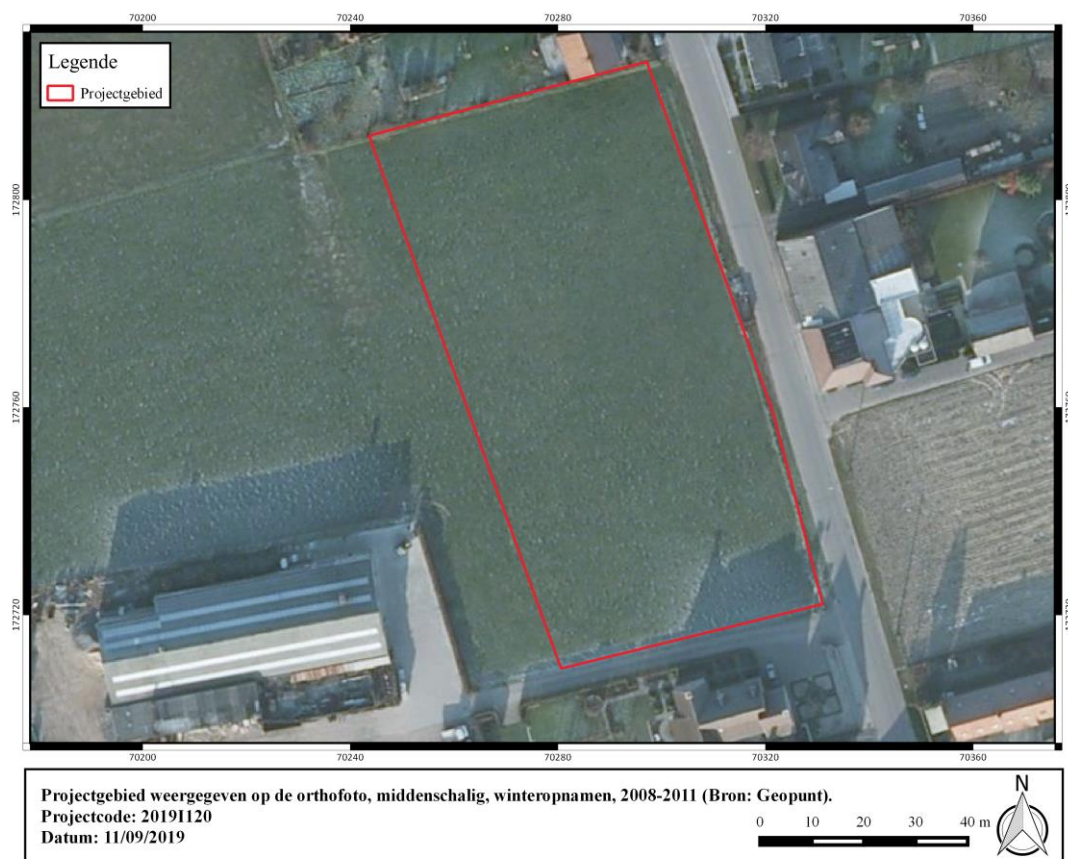
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Huidige toestand van het terrein (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling aan de Magerstraat te Heule, deelgemeente van Kortrijk. Het projectgebied is ca. 5984 m² groot en is op heden in gebruik als grasland.

Heule is gelegen in de zandleemstreek in het noorden van de Leievallei. Het terrein zelf is gelegen op lager gelegen terrein, in de oude riviervallei. Ten zuiden van het onderzoeksgebied stroomt de Magerstraatbeek, die uitmondt in de Vaarnewijkbeek. Ten westen van het onderzoeksgebied stroomt de Rakebosbeek. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holocene die rusten op fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. De bodemkaart geeft aan dat de ondergrond is opgebouwd uit droge, lichte zandleem waarbij de uitlogingshorizont is opgenomen in de bouwvoor en een groot deel van het oorspronkelijk bodemprofiel is gehomogeniseerd. Het landschappelijk kader, op de overgang richting hoger gelegen terrein, met uitzicht over een uitgestrekte riviervallei, geflankeerd door verschillende beken, moet een beduidende aantrekkingskracht gehad hebben op groepen jager-verzamelaars in de regio. Vanwege het indicatieve karakter van de bodemkaart dienen de bewaringscondities m.b.t. artefactensites in een eerste stap geëvalueerd te worden door middel van landschappelijke boringen.

Cartografische bronnen wijzen op een ruraal en open karakter van het landschap. Op de Ferrariskaart is het onderzoeksgebied ingekleurd als akker. De 19^e-eeuwse bronnen geven hierin weinig tot geen verandering weer. Het terrein blijft vrij van bebouwing. Ook de orthofotosequentie geeft geen evolutie weer inzake het landgebruik. De voorbije decennia is het terrein in gebruik als grasland.

Op het onderzoeksgebied of aangrenzende percelen zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. In de ruime omgeving wijst archeologisch onderzoek op menselijke aanwezigheid vanaf het neolithicum. Ten oosten van het terrein, aan de Pieter Verhaeghestraat, werd een proefsleuvenonderzoek en vervolgens vlakdekkend onderzoek uitgevoerd. Los van enkele lithische fragmenten uit het mesolithicum, werden er bewoningssporen en funeraire resten uit de Romeinse periode onderzocht en delen van een middeleeuws woonerf. Daarnaast werden er aanwijzingen voor menselijke aanwezigheid tijdens het neolithicum vastgesteld (CAI 159896/CAI 211677). Ten zuidwesten van het terrein aan de Roeselaarsestraat, evenzeer gelegen op het Weichseliaan rivierrass, werd de periferie van een nederzetting uit de late ijzertijd of vroeg-Romeinse periode aangesneden bij een proefsleuvenonderzoek. Er werd een gedeeltelijke plattegrond herkend waaruit handgevormd aardewerk werd gerecupereerd. De eigenlijke nederzettingkern moet buiten de grenzen van het toenmalige onderzoeksgebied gezocht worden (CAI 207358). Overige waarnemingen wijzen allen op menselijke aanwezigheid tijdens de metaaltijden en Romeinse periode, deze bevinden zich allen op de overgang van het lager gelegen rivierrass richting de noordelijke heuvelrug.

Concreet dient op het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. De bureaustudie heeft vooralsnog geen argumenten aan het licht gebracht waardoor uitgegaan kan worden van een situatie waarbij verder onderzoek niet langer zinvol kan zijn. De verwachting bestaat uit zowel vondsten- als sporenarcheologie. Hoewel de gegevens van de bodemkaart wijzen op een gedeeltelijk gehomogeniseerd bodemprofiel dient dit objectief vastgesteld te worden. Blijkt daarentegen dat bodemhorizonten die indicatief kunnen zijn voor een betere bewaring van artefactensites binnen de grenzen van het onderzoeksgebied bewaard zijn, dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve verkenning wordt dit onderzoek aangevuld met een waarderende

stap of proefputten in functie van artefactensites. Met betrekking tot de trefkans inzake erfgoed bestaande uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

